

Beste lezers, in onze rubriek 'Hoe recht is recht' heeft de Stichting Ilse Henar-Hewitt gemeend om de gemeenschap, maar in het bijzonder de vrouw, zoveel mogelijk in te lichten over onderwerpen die nagenoeg dagelijks voorkomen. Vandaag zullen wij het onderwerp: '**De positie van de langstlevende partner in het Nieuw Surinaams Nieuw Burgerlijk Wetboek (BW)**' behandelen.

I. Categorieën partners

Ons Nieuw BW kent verschillende categorieën partners te weten:

- de echtgenoot,
- de partner 'waarmee samengeleefd wordt als waren zij gehuwd', de zogenaamde concubinaatspartner en
- de levensgezel.

Andere categorieën partners (zoals buitenvrouw of buitenman) zijn in de wet *niet* genoemd.

1. De echtgenoot

De wet noemt de partner waarmee iemand gehuwd is ***de echtgenoot***.

Echtgenoten hebben op grond van de regels van het BW een huwelijk met elkaar gesloten. De regels die voor het huwelijk gelden zoals de plicht elkaar te helpen en ondersteunen en de kinderen in het gezin samen te verzorgen en op te voeden, zijn in het BW vastgelegd. Ook als gehuwde partners geen affectieve liefdesrelatie (meer) met elkaar hebben, niet (meer) samenwonen, maar nog gehuwd en niet van tafel en bed gescheiden zijn, blijven de rechten die uit de wet voor de (langstlevende) echtgenoot voortvloeien, gelden.

2. De concubinaatspartner

De wet spreekt ook over de partner waarmee iemand 'samenleeft als waren zij gehuwd'. In onze samenleving wordt deze persoon meestal **de concubinaatspartner** genoemd.

Om concubinaatspartners van elkaar in de zin van het erfrecht genoemd te kunnen worden, moet de relatie aan een aantal voorwaarden voldoen:

1. De partners moeten een affectieve liefdesrelatie hebben. Partners hebben een affectieve liefdesrelatie als zij van elkaar houden, zij emotioneel van elkaar afhankelijk zijn en zij zich gevoelsmatig met elkaar verbonden weten.
2. De affectieve liefdesrelatie moet van duurzame aard zijn. De erfwet gaat uit van een duur van **10 jaren of meer**.
3. De partners moeten elkaar wederzijds verzorgen.
4. De partners moeten met elkaar samenwonen.
5. De partners moeten een gemeenschappelijke huishouding voeren.

3. De levensgezel

Levensgezellen zijn in onze wet meerderjarige partners die, anders dan als echtgenoot, met elkaar een nauwe persoonlijke betrekking onderhouden. Het verschil tussen een concubinaatspartner en een levensgezel is dat het samenwonen van de partners met elkaar niet doorslaggevend is om te bepalen of er voor de wet sprake is van een levensgezel. De duur van de relatie speelt in het erfrecht ook een rol. Doorslaggevend is dat de partners een affectieve liefdesrelatie met elkaar hebben, die van een zekere gehechtheid is en zij hun lot aan elkaar verbonden hebben.

II. Het erfrecht en de toepassing alleen op echtgenoten

1. Het nieuw versterferfrecht en categorie 'de echtgenoot' met het 'langstlevende al'

In het nieuw versterferfrecht, dat is het erfrecht dat geldt als er geen testament is opgemaakt, erft de langstlevende echtgenoot die niet van tafel en bed gescheiden is en waarvan alle kinderen van de erflater ook kinderen van de langstlevende echtgenoot zijn, van rechtswege alle goederen van de nalatenschap. Dit kan het 'langstlevende al' genoemd worden. De echtgenoot moet ook alle schulden van de nalatenschap voldoen. De kinderen hebben een vordering zo groot als hun erfdeel op hun langstlevende ouder die zij in principe pas kunnen opeisen als die ouder is overleden of failliet wordt verklaard. Wanneer het 'langstlevende al' geldt, hoeft er geen overdracht van de goederen plaats te hebben. De langstlevende echtgenoot verkrijgt automatisch de goederen die tot de nalatenschap behoren en kan in principe op vrijwel dezelfde voet door blijven leven.

Als er een stiefkind van de langstlevende echtgenoot is, geldt 'het langstlevende al' niet.

Voorbeeld: Paul en Ria zijn gehuwd en hebben samen drie kinderen. Paul heeft geen andere kinderen, Ria heeft een voorkind. Wanneer Paul zonder een testament te hebben opgemaakt overlijdt, verkrijgt Ria alle goederen van de nalatenschap. Wanneer Ria zonder een testament te hebben opgemaakt overlijdt, kan haar nalatenschap meteen verdeeld worden tussen Paul, de drie kinderen die zij samen hebben en haar voorkind. Paul en de vier kinderen van Ria erven elk 1/5 deel van de nalatenschap van Ria.

Indien Paul eerst overlijdt, zonder een testament opgemaakt te hebben, behoort Ria tot de categorie '**echtgenoot met het 'langstlevende al'**'. Indien Ria eerst overlijdt zonder een testament te hebben opgemaakt, behoort Paul tot de categorie '**echtgenoot zonder het 'langstlevende al'**'.

2. Het nieuwe versterferfrecht van echtgenoten zonder het 'langstlevende al'

Als de langstlevende echtgenoot stiefkinderen heeft en er geen testament is opgemaakt, geldt 'het langstlevende al' *niet* en moet de langstlevende echtgenoot de nalatenschap delen met de kinderen van de overledene. Dat kan betekenen dat de langstlevende echtgenoot niet meer in zijn/haar woning kan blijven wonen, als de kinderen hun erfdeel opeisen en hij/zij geen geld heeft om hen uit te betalen. Om dit probleem op te vangen en de langstlevende echtgenoot verzorgd achter te laten, heeft de wetgever gebruik- en vruchtgebruiksrechten op de woning en inboedel en op andere goederen van de nalatenschap ingevoerd ten behoeve van de langstlevende echtgenoot.

3. Gebruik- en vruchtgebruikrechten op de woning en inboedel en verzorgingsvruchtgebruik voor langstlevende echtgenoten zonder 'het langstlevende al'.

a. De langstlevende echtgenoot die niet van tafel en bed gescheiden was en die niet alle goederen van de nalatenschap verkreeg, mag van rechtswege- dus zonder iets te hoeven doen- gedurende 9 maanden na het overlijden van de erflater gebruik blijven maken van de woning waarin hij/zij woont en de daarbij behorende inboedel die (deels) toebehoorde aan de overleden echtgenoot.

b. Na die 9 maanden zijn de erfgenamen verplicht mee te werken aan het vestigen van het recht van vruchtgebruik op de eerdergenoemde woning en inboedel. De langstlevende echtgenoot moet binnen 9 maanden na het overlijden van de erflater aan de erfgenamen aangeven dat hij/zij gebruik zal maken van dit vruchtgebruik.

c. De erfgenamen zijn ook verplicht mee te werken aan het vestigen van een verzorgingsvruchtgebruik op andere goederen dan de woning en inboedel waarin de echtgenoot woont, als de langstlevende echtgenoot behoeftig is en de medewerking van de erfgenamen vraagt.

De langstlevende echtgenoot is behoeftig als hij/zij een gemiddeld inkomen heeft dat met aftrek van de eventuele kosten van gebruik van zijn woning (zoals bijvoorbeeld huur en de hypotheekrente), minder is dan het wettelijk minimum uurloon. Het wettelijk minimumuurloon is per 1 april 2025 bijvoorbeeld vastgesteld op SRD 52,47 bruto.

Langstlevende echtgenoten *zonder* het 'langstlevende al' die korter dan 5 jaren gehuwd zijn en geen kinderen hebben met de overledene, hebben - indien het onredelijk is - geen recht op de vruchtgebruiksrechten genoemd onder 3b en 3c. Deze langstlevende echtgenoten zullen natuurlijk wel hun erfdeel krijgen. De bepaling is opgenomen ter bescherming van de (volwassen) voorkinderen van de overledene die na diens overlijden de nalatenschap moeten delen met een (jonge) stiefmoeder.

III. Erfrechtelijke verkrijgingen die van toepassing zijn op andere categorieën partners (concubinaatspartner en levensgezel)

De echtgenoot die niet van tafel en bed gescheiden is en *zonder* het 'langstlevende al' is, erft samen met de kinderen van de overledene een erfdeel en heeft daarnaast recht op de hierboven genoemde gebruik- en vruchtgebruiksrechten. De andere categorieën partners erven *geen* erfdeel, maar kunnen aanspraak maken op gebruik- en vruchtgebruiksrechten.

1. De concubinaatspartner waarmee langer dan 10 jaren samengeleefd is als waren zij gehuwd, kan aan de rechter vragen om voor wat betreft de gebruik- en vruchtgebruiksrechten, gelijkgesteld te worden met een echtgenoot. Indien de rechter dit redelijk acht, wijst hij/zij het verzoek toe.

a. Was de overledene niet gehuwd met een ander, dan verkrijgt deze concubinaatspartner dezelfde gebruik- en vruchtgebruiksrechten als de langstlevende echtgenoot *zonder* het "langstlevende al".

M.A. Veira. Verschenen in het dagblad "De Ware Tijd" van 4 juni 2025.

b. Was de overledene wel gehuwd met een ander, dan geldt voor deze concubinaatspartner gedurende 9 maanden na het overlijden het gebruiksrecht op woning en inboedel en kan hij/zij aan de erfgenamen vragen om het vruchtgebruik op de woning en bijbehorende inboedel van de woning waarin hij/zij woont te laten vestigen. Deze concubinaatspartner heeft *geen* recht op het verzorgingsvruchtgebruik als hij/zij behoeftig is.

2. **De levensgezel** van de overledene mag van rechtswege gedurende 9 maanden na het overlijden van de erflater gebruik blijven maken van de woning waarin hij/zij woont en de daarbij behorende inboedel die aan de overledene toebehoorde. De levensgezel heeft *geen* recht op het vruchtgebruik op de woning en inboedel en ook *geen* recht op het verzorgingsvruchtgebruik.

IV. Erfrecht en de positie van de buitenvrouw/-man

Erft de buitenvrouw/-man op grond van het versterferfrecht ook een erfdeel?

Alleen echtgenoten die niet van tafel en bed gescheiden zijn, erven op grond van het versterferfrecht, dus bij het ontbreken van een testament, een erfdeel van elkaar.

Concubinaatspartners en levensgezellen en andere categorieën partners die niet genoemd zijn in het erfrecht, zoals buitenvrouwen of buitenmannen erven dus **geen** erfdeel.

Indien een recht van vruchtgebruik wordt gevestigd, blijft de blote eigendom van de goederen waarop het vruchtgebruik gevestigd is, in het bezit van de wettige erfgenamen.

Mocht u vragen hebben over dit artikel of zoekt u hulp aangaande dit onderwerp of andere onderwerpen, dan bent u bij ons welkom. Ons kantoor is gevestigd aan de Verlengde Gemenelandsweg 132b. U kunt ons telefonisch bereiken op 8583419/433041 of mailen naar stgilsenarhewitt@yahoo.com voor een afspraak. Ons kantoor is ook open van maandag tot en met vrijdag tussen 9.00 en 12.00 uur.

Prof. mr. dr. M.A. Veira, hoogleraar Privaatrecht met het accent op het Erfrecht verbonden aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname.